

VELJKO RUS*

Privatizacija kot sredstvo revitalizacije družbenih dejavnosti

Državni uradniki ali zasebni zaslužkarji?

Razmišljanja o privatizaciji družbenih dejavnosti sta spodbudila predvsem tale dogodka:

1. dolgotrajno in eratično rojevanje zakona o privatizaciji podjetij in
2. presenetljivo hitro podržavljenje vseh zavodov, ki delujejo na področju družbenih služb.

Zakon o privatizaciji je sad medstrankarskega kompromisa, s katerim ni nihče zadovoljen. Ne zaradi tega, ker je sad kompromisa, ampak zaradi tega ker je bilo razpravljanje o privatizaciji podjetij ves čas ujeto v mrežo strankarskih interesov. V tako utesnjemem okviru nista bila mogoča nikakršna razprava o civilizacijskih razsežnostih privatizacije in nikakršno razmišljanje o tem, kako izpeljati privatizacijo v skladu s kulturnozgodovinskimi tokovi slovenskega naroda.

Čeprav je v razpravi o privatizaciji podjetij sodelovalo precej pametnih glav, so se vendarle vsa razmišljanja o oblikah in načinu privatizacije slovenskih podjetij zapletla v strankarske interese in v skupščinsko aritmetiko. Tako smo dobili zakon o privatizaciji podjetij, o katerem je odločalo trenutno razmerje sil v skupščini, ne pa slovenska znanost in slovensko javno mnenje.

Zakon o zavodih, ki prav tako odpira prostor privatizacije družbenih dejavnosti, je bil sprejet prej, preden sta slovenska znanost in slovenska javnost sploh zajeli sapo. Kljub temu je javna razprava preprečila vsaj to, da ni bilo zamenjanih 2000 direktorjev zavodov, kot je to predvideval prvotni osnutek tega zakona. S tem je bila ustavljena »kulturna revolucija«, ki bi lahko privedla do skrajne politizacije in deprofesionalizacije dejavnosti, usodnih za kakovostno reprodukcijo slovenskega prebivalstva, ki so zares »posebnega družbenega pomena«.

Tistega, česar s kratkimi, vendar srditimi intervencijami ni bilo mogoče preprečiti, pa je usodno zakonsko ločevanje zdravstva, šolstva, socialnega varstva itd. na podržavljene in na zasebne zavode. Po zamisli anonimnega zakonodajalca naj bi se slovenski zdravniki, šolniki, socialni delavci in umetniki prelevili bodisi v *državne uradnike* bodisi v *zasebne zaslužkarje*. Tertium non datur est.

Razprave, ki so bile doslej objavljene, skušajo po eni strani prehiteti ideološke spore, ki bodo ponovno vzniknili v zvezi s privatizacijo v zdravstvu, šolstvu itd., po drugi strani pa skušajo opozoriti na pestro mavrico mešanih lastninskih oblik, ki se spontano rojevajo na kontinuumu med čisto državnim in čisto zasebnim lastninskim statusom zavodov.

---

* Dr. Veljko Rus, raziskovalni svetnik na Inštitutu za družbene vede in redni profesor na FDV.

Vse razprave brez izjeme svetujejo takšne spremembe zakona o zavodih, ki bi dopuščale večjo raznovrstnost lastninskih oblik, saj bi le ta način omogočal funkcionalno ustrežne in s tem tudi učinkovite lastninske rešitve. Pri tem je seveda ključnega pomena, da lastninske oblike ne nasprotujejo profesionalni etiki zdravnikov, šolnikov, raziskovalcev, kulturnikov in drugih izvajalcev; ti vsekakor ne morejo normalno delovati, če so potisnjeni bodisi v status državnih uradnikov bodisi v status zasebnih zaslužkarjev. Nujno je, da se uveljavijo vmesni lastninski statusi, ki bodo spodbujali čim večjo profesionalno samostojnost in odgovornost profesionalnega kadra v zavodih. Čeprav zaradi narave zavodov, ki opravljajo javne službe, ni mogoče uveljavljati gesla: Bolnice zdravnikom in šole učiteljem, je vendarle treba najti takšne lastninske oblike, ki bodo poleg vpliva države in uporabnikov omogočale tudi avtonomni profesionalni status kadrov, ki najbolj ustrezajo.

Privatizacija kot instrument podjetništva

Zaščita profesionalne avtonomije in preprečevanje kakršne koli deprofesionalizacije pa seveda nista edini merili za izbiro in uveljavljanje različnih lastninskih oblik. Privatizacija je tudi velika priložnost za to, da se v zavodih oziroma v institucijah javnih služb uveljavi podjetniški duh in odpravi njihova birokratska okostelost. Institucije javnih služb so namreč povsod v razvitih državah ohranile iste oblike upravljanja in iste organizacijske strukture, kot so se razvile na začetku tega stoletja. Medtem ko so podjetja doživljala temeljite spremembe vseh osem desetletij, so šole in bolnišnice, gledališča in tudi drugi zavodi za družbene dejavnosti ohranili iste metode upravljanja in iste institucionalne strukture, kot so jih imeli pred sedemdesetimi in več leti. Nič čudnega ni, da delujejo anahronistično, da so nekakšne muzejske tvorbe iz začetka stoletja in da so izjemno neučinkoviti. Peter Drucker zaradi tega meni, da bodo socialne inovacije v sedanjih institucijah javnih služb celo ključne za prihodnost sodobnih razvitih družb. Še več: »Uvajanje podjetniškega menedžmenta v sedanje institucije javnih služb bo verjetno poglavitna politična naloga sedanjih generacij« (Drucker, 1985: 198).

V skladu s takšnim pojmovanjem razvojnih problemov obravnavamo privatizacijo predvsem kot sredstvo za razvoj podjetništva, ne pa predvsem kot sredstvo za prerazdelitev moči ali bogastva. Privatizacija naj bi bila le pogoj in spodbuda za razvijanje podjetniških inovacij v zvezi z zavodi. Omogočila naj bi večjo samostojnost na organizacijskem in finančnem področju ter spodbujala zaposlene k inventivnejšemu upravljanju zavodov, k večji volji po nujnih spremembah, k skrbnejšemu gospodarjenju s sredstvi, pa tudi k odgovornejšemu tveganju.

Razdržavljenje zavodov

Večina strokovnjakov meni, naj bi se začela privatizacija zdravstva, šolstva itd. z deregulacijo države (negativna privatizacija) in se potem nadaljevala s prenosom nekaterih lastninskih pravic iz države na zavode (pozitivna privatizacija). Zavzemajo se za deregulacijo oziroma za razdržavljenje in liberalizacijo, ki omogoča večjo samostojnost in večjo pobudo strokovnih služb v zavodih. Vendar se pri tem ne zavzemajo za umik države s področja družbenih dejavnosti, ampak za kakovostno drugačno vlogo države v odnosu do zavodov; avtoritativno regulacijo naj bi

zamenjali partnerski odnosi, budžetiranje pa pogodbeni odnosi med zavodi in državnimi organi. Namesto enostranskega državnega nadzora od zgoraj navzdol naj bi se uvedel večstranski sistem nadzora, v katerem bi morali imeti pomemben delež tudi neposredni uporabniki. V zvezi s tem se pogosto omenja potreba po posrednem financiranju zavodov z vavčerji, s katerimi uporabniki lahko bolj vplivajo na vrsto in kakovost storitev.

Zahteve strokovnjakov po razdržavljenju zavodov nasprotujejo temu, da bi se družbena lastnina sprevrgla v državno lastnino (tako kot to določa sedanji zakon o zavodih). Kljub odpravi državne lastnine naj bi se zagotovila družbenost vseh lastninskih oblik, ne glede na to ali gre za javno, mešano, zasebno, korporativno, kooperativno ali individualno lastninsko obliko. Cilj razdržavljenja ni v tem, da bi se zavodi izognili javnemu nadzoru, ampak to, da bi bil javni nadzor bolj uravnotežen, da ne bi bil omejen samo na intervencije državne birokracije, ampak bi ga izvajali tudi uporabniki, strokovne asociacije in drugi neposredni udeleženci. Razdržavljenje naj se ne bi izrodilo v cehovsko samoreferenčnost, temveč naj bi omogočilo socializacijo nadzora in s tem zagotovilo družbenost kakršne koli oblike lastnine.

Sedanje anonimnosti družbene lastnine naj torej ne bi nadomestil državni monopol na institucije, niti *prostituiranje* javne lastnine z vsemi in vsakomer, ki bi mu uspelo z divjo privatizacijo spremeniti status zavoda. Cilj privatizacije je socialnemu nadzoru izpostavljena lastnina znanih fizičnih subjektov.

Razdržavljenje institucij javnih služb je tem nujnejše, čim bolj v njih prevladuje visoka izobrazba zaposlenih. S tem v zvezi smo pri razpravah o osnutku zakona o visokih šolah vztrajali pri tem, da univerza ne bi dobila statusa državnega zavoda, ampak status javne korporacije. Na ta način bi se razumno razrešil paradoks tistega ustavnega določila, po katerem je univerza državna in hkrati avtonomna institucija. Takšno rešitev je leta 1991 podprl tudi Znanstveno pedagoški svet ljubljanske univerze. Kljub tej podpori pa ideja o Univerzi kot javni korporaciji ni prodrla, ker so ji nasprotovali takratni predstavniki ministrstva za šolstvo. Še več: ministrstvo je razpustilo komisijo, ki je pripravljala osnutek zakona o visokem šolstvu, in namesto nje ustanovilo novo komisijo. Očitno je, da privatizacija v smislu razdržavljenja podržavljenih zavodov ne bo potekala brez konfliktov, ampak bo zadela ob trdovraten odpor državnih organov in nekaterih političnih strank, ki bodo skušale z budžetiranjem vzdrževati trajno finančno odvisnost in eksistenčno ogroženost institucij javnih služb. Državni organi namreč najlaže ohranjajo nadzor nad zavodi s tem, da jih z nezadostnim financiranjem silijo v nenehen boj za preživetje.

Privatizacija spodbuja kakovostno rast

Nenehno pomanjkanje sredstev pa ni samo posledica tega, da državni organi in politične koalicije družbenih dejavnosti sistematično podfinancirajo, ampak je tudi spontan rezultat nenadzorovane rasti družbenih dejavnosti, ki pa ga državni organi s pridom izkoriščajo. Nenadzoravana rast družbenih dejavnosti je splošen in trajen pojav tega stoletja in tudi pglavitni vzrok krize države blaginje v vseh industrijsko razvitih državah. Znano je, da je bila rast družbenih dejavnosti v tem stoletju tri- do petkrat hitrejša od rasti gospodarskih dejavnosti (Drucker, 1989). Znano je tudi, da si države z razvito industrijo prilaščajo polovico ali celo več kot polovico družbenega proizvoda (Rus, 1990). Po eni strani to niti ni slabo, saj se z redistri-

bucijo presežkov iz gospodarstva v negospodarstvo zmanjšuje možnost gospodarske krize, ki bil lahko nastopila zaradi prevelikih presežkov kapitala, in poleg tega tudi zagotavlja kakovost življenja, ki izvira iz rasti izobrazbenih, zdravstvenih, kulturnih in drugih storitev.

Po drugi strani pa nezadržna rast družbenih dejavnosti resnično ogroža učinkovitost gospodarstva, bodisi zaradi zmanjšanih naložb v posodobitev le-tega bodisi zaradi zmanjševanja kompetitivne moči celotne nacionalne ekonomije. Omejevanje rasti družbenih dejavnosti je neizogibno, da bi se zagotovil uravnotežen razvoj celotne družbe. V večini držav se to omejevanje zagotavlja s ciklično menjavo levih in desnih vladnih koalicij; leva pospešuje rast družbenih dejavnosti, ker uveljavljajo načelo enakega dostopa vseh državljanov do življenjsko pomembnih storitev, desne vladne koalicije pa pridejo na oblast tedaj, ko nastanejo v javnih financah preveliki deficiti in ko je treba z restriktivnim financiranjem povečati učinkovitost nacionalne ekonomije. Tako je laburistom npr. v Angliji neizogibno sledila restriktivna konservativna politika gospe Thatcher, demokratom v ZDA pa restriktivna Reaganovska.

Tovrstne ciklične menjave vladajočih političnih koalicij se bodo kot oblika makroregulacije vrstile vse dotlej, dokler se ne bo na mikroravni institucij, ki opravljajo javne službe, vzpostavila samoregulacija rasti. Vse dotlej, dokler bodo te institucije težile k nenehni rasti obsega, bodo nujne zunanje prisilne intervencije državnih organov. Vse dokler ne bo povpraševanje po storitvah omejeno, bo mogoče rast javnih služb omejevati le z omejevanjem finančnih sredstev, se pravi z omejevanjem ponudbe.

Peter Drucker meni, da je nezadržna rast javnih služb zasidrana v njihovi lastni naravi. Razlog za to, da sleherni javna služba teži za tem, da bi postala večja, vidi v odsotnosti »profitnega testa« (Drucker 1986: 177). Zaradi tega je velikost edini pravi test uspešnosti javne službe, njena rast pa najvišji cilj. Po tej logiki je potem seveda povsem neizogibno, da so trendi rasti nekaterih dejavnosti tako intenzivni, da jih je treba na silo omejiti z zunanjimi državnimi intervencijami. Nezadržna rast se v zadnjem času najbolj spektakularno kaže v rasti zdravstva v skandinavskih državah; tu je postalo očitno, da bi nenadzorovana rast zdravstvenih institucij že v prvi polovici 21. stoletja absorbirala celotni nacionalni družbeni proizvod. Seveda pa rast zdravstvenih dejavnosti ni izjema, niti ni najbolj kritična, saj je bila rast visokega šolstva v tem stoletju še hitrejša in še bolj nezadržna. Za nezadržno rast javnih služb je značilno, da imajo praviloma najvišje, ne pa optimalnih ciljev. Prav to pa je v neposredni zvezi z logiko nezadržne rasti. Zgled za to je lahko spet Švedska; tu je kot uspešna opredeljena tista aktivna politika zaposlovanja, ki vzdržuje stopnjo nezaposlenosti do 3%. Čim bolj ji to uspeva, tem bolj je v krizi, saj stroški za vzdrževanje nezaposlenosti, ki je manjša od 7%, rastejo eksponentialno in občasno presegajo celo 5% celotnega družbenega proizvoda (Rus, 1990).

Seveda pa redefinicija najvišjih ciljev v optimalne ne bo spontana, ne glede na to da se vodstva zavedajo, zakaj so njihove institucije v kronični krizi. Vodstva so ne glede na svoja spoznanja izpostavljena železni logiki javnih institucij, za katere je »več istega« edini način za njihovo uspešnost. S tega vidika ni nobene razlike med javnimi zavodi na Zahodu in javnimi podjetji na Vzhodu: eni in drugi so inherentno usmerjeni v ekstenzivni razvoj, ki sistematično preprečuje prehod iz količine v kakovost.

Privatizacija je najbrž za zdaj edino znano učinkovito sredstvo za samo omejevanje nenadzorovane rasti javnih služb. Večja odvisnost javnih služb od končnih uporabnikov in večja možnost uporabnikov za izbiranje storitev sta najbrž edini

način, s katerim bodo zavodi prisiljeni zamenjati logiko količinske rasti z logiko kakovostnega razvoja storitev.

Zanimivo pri tem je, da nam rezultati raziskave javnega mnenja, ki je bila opravljena decembra 1991 na reprezentativnem vzorcu Slovencev, potrjujejo zgornjo domnevo. Iz te raziskave je razvidno, da je samo 24% respondentov, ki ne bi bili na noben način pripravljeni dajati še več sredstev za zdravstvo, in samo 20% tistih, ki ne bi bili pripravljeni dajati še več sredstev za šolstvo. Velika večina Slovencev je pripravljena dajati za zdravstvo in šolstvo več kot daje zdaj, ne glede na to da se njihova življenjska raven znižuje.

Manj je tistih, ki bi bili pripravljeni več prispevati, če bi začeli zaradi pomanjkanja sredstev odpuščati zdravnike oziroma pedagoge, več je tistih, ki bi bili pripravljeni dajati dodatna sredstva za zasebne izobraževalne ali zdravstvene storitve. Daleč največ pa je tistih, ki bi bili pripravljeni dajati več za zdravstvo in izobraževanje, če bi se občutno zvišala kakovost teh storitev.

Pritiski javnosti oziroma neposrednih uporabnikov bi bili – sodeč po podatkih slovenskega javnega mnenja – tudi sicer konstruktivni, ne pa omejevalni in destruktivni. Iz podatkov je namreč razvidno, da Slovenci niso za krčenje sredstev, so pa za to, da se povečuje predvsem kakovost, ne pa obseg izobraževalnih in zdravstvenih storitev.

Tri latentne politike privatizacije

Čeprav imamo zakon o javnih zavodih ter zakon o organizaciji in financiranju šol, nimamo še javno opredeljene politike privatizacije šolstva. Odsotnost le-te povzroča hude težave pri realizaciji zakonskih normativov, ker ni meril, s katerimi bi bilo mogoče razreševati konflikte, ki se pojavljajo v procesih privatizacije med različnimi funkcionalnimi skupinami, kot so republiška uprava, lokalna občinska samouprava in izvajalci programov.

Zelo jasno je različne vidike privatizacije v družbenih dejavnostih prikazalo omizje Privatno glasbeno šolstvo: čigava skrb, ki ga je organizirala Koresova decembra 1992. Na tem omizju so sodelovali predstavniki treh funkcionalnih skupin:

- predstavnik republiške uprave oziroma ministrstva za šolstvo in šport,
- predstavniki lokalne uprave oziroma občinskih strokovnih služb
- in predstavniki izvajalcev, se pravi pedagogi iz različnih glasbenih šol.

Razprava o možnostih in o ovirah za privatizacijo glasbenih šol je potekala zelo sproščeno in brez pretiranih napetosti, najbrž prav zaradi tega ker so udeleženci obravnavali procese privatizacije na področju, ki je vsaj na prvi pogled ideološko nevtralno. Toda kljub na videz strpni obravnavi je postalo na koncu oddaje očitno, da so stališča v zvezi s privatizacijo glasbenih šol intrasigentna in zaradi tega obsojena na medsebojno blokado, ki je brez eksplicitne politike privatizacije ne bo mogoče preseči.

Če skušamo na kratko označiti vse tri politike privatizacije glasbenih šol, lahko rečemo, da je prikrita politika privatizacije, ki jo je predstavil predstavnik republiške uprave, izhajala iz teorije *javnih potreb*. V skladu s tem merilom je mogoče zasebne glasbene šole ustanavljati tedaj in samo tedaj, če se izkaže, da sedanje javne glasbene šole ne pokrivajo potreb prebivalstva; najprej je treba uveljaviti obstoječe javne šole, potem pa se lahko pogovarjamo tudi o ustanavljanju dodatnih zasebnih šol. Seveda pa je vprašanje, ali poleg 58 javnih glasbenih šol sploh potrebujemo še

dodatne zasebne šole. Verjetno se bodo zasebne šole ustanovljale le izjemoma tam, kjer gre za nadstandardne potrebe. V takih primerih bi bile zasebne šole upravičene, saj pričakujemo, da bodo storitve zasebnih šol kakovostnejše.

Predstavniki občinskih strokovnih služb so izhajali iz logike *posredovanja* med stališči republiške uprave in stališči izvajalcev, ki so zainteresirani za ustanavljanje zasebnih glasbenih šol. Soglašali so z izvajanjem predstavnika republiške uprave in izrazili dvom o tem, ali so nove zasebne šole sploh potrebne in ali ne bi bilo boljše, da se več pomoči daje sedanjim javnim glasbenim šolam. Toda čeprav niso nagnjeni k spodbujanju zasebnih šol, bodo zasebne pobude skrbno obravnavali in jih poslali republiškim organom v verifikacijo.

Postopek ustanavljanja naj bi bil tak, da bi Strokovni svet na republiški ravni najprej verificiral programe novih zasebnih šol, nato pa naj bi jih vključil v nacionalni program: s tem bi bila prižgana luč za lokalne občinske organe za ustanavljanje zasebnih glasbenih šol.

Seveda pa bi morale občinske službe paziti, da ne pride do kršitve konkurenčne klavzule, se pravi, da ne pride do tega, da bi v zasebnih glasbenih šolah honorarno učili tisti pedagogi, ki so zaposleni v javnih šolah. Treba bi bilo zavzeti tudi stališče do tistih vzgojiteljev, ki so redno nastavljeni v javnih glasbenih šolah, doma pa zasebno inštruirajo svoje učence.

Z opisanimi stališči so se predstavniki občinskih strokovnih služb opredelili za obrambno politiko predstavnika republiške uprave. Poleg tega pa so svoj obuluz dali tudi glasbenim pedagogom – izvajalcem s tem, ko so poudarjali, naj bi bilo težišče verifikacije kakovost (oziroma osebne strokovne reference) glasbenih pedagogov in ne predvsem sam program. Programi so manj pomembni, če se izpelje verifikacija strokovne usposobljenosti glasbenih vzgojiteljev na prihodnjih zasebnih šolah in če se uvedejo posebni izpiti učencev pred posebno javno strokovno komisijo. Tako zamišljen »input-output« nadzor bi bil nedvomno velik preobrat v javni ureditvi, saj dopušča veliko samostojnost glasbenim pedagogom na zasebnih (in tudi na javnih) šolah.

Prikrita politika privatizacije glasbenih pedagogov izvajalcev, izhaja iz teorije *javne konkurence*; ta je mogoča le, če se zagotovi enakopravni status javnih in zasebnih glasbenih šol.

Izvajalci so se strinjali s predstavnikom ministra, naj o ustanavljanju novih zasebnih šol odločajo potrebe prebivalstva.

Seveda pa je pri tem pomembno, katera so merila za določanje potreb in *kdo* je tisti, ki odloča o tem, ali so potrebe po zasebnih šolah prisotne ali niso?

Če se skuša odgovoriti na zgornji vprašanji: katera merila je najprej treba upoštevati, ko je naval učencev na glasbene šole precej večji, kot pa so zmogljivosti teh šol. Po mnenju izvajalcev je povpraševanje učencev ali njihovih staršev poglavitno merilo za določanje potreb. Potreb ne more določati Strokovni svet, saj je iz zadnjih desetletij znano, da je bilo pogosto »preveč« ali pa »premalo« učencev glasbenih šol. Presežek ali premalo učencev seveda ni bil rezultat potreb uporabnikov, ampak artifekat državnih planov oziroma zmogljivosti glasbenih šol. Naknadno se je pokazalo, da presežkov ni bilo in da so tako imenovani »presežki« prispevali k temu, da se je dvignila kakovost glasbenikov v tisti generaciji.

Teorija potreb mora upoštevati tudi kakovostne in ne samo količinske vidike razvoja. Ne gre samo za to, da bi povečali zmogljivosti glasbenih šol, ampak tudi za to, da bi glasbene šole ponudile alternativne ali pa celo nadstandardne storitve. S tega vidika je zaviranje privatizacije naravnost usodno, saj je znano, da ponujajo javne šole dokaj povprečno kakovost storitev, da imajo programe, v katerih je

preveč teorije in premalo praktičnih vaj, da v njih pogosto poučujejo pedagogi z neustrezno izobrazbo in da je število učencev preveliko, pouk pa zaradi tega premalo intenziven.

Potrebe po večjih zmogljivostih in po višji kakovosti glasbenega pouka so nedvomno prisotne, kljub temu pa se vse do zdaj zasebne šole niso mogle ustanavljati. Ustanavljanje le-teh se je zaviralo s počasnim postopkom verifikacije programov, s tem da potencialni ustanovitelji zasebnih glasbenih šol niso mogli dobiti pojasnil, zakaj do verifikacije njihovih programov ni prišlo, s tem da so jim neformalno dali vedeti, da njihovi programi ne bodo verificirani.

Izvajalci, ki nameravajo ustanavljati zasebne glasbene šole, menijo, da se verifikacija njihovih programov zavlačuje zaradi tega, da si ne bi pridobili enakopravnega statusa z javnimi šolami. Zaradi tega predlagajo, da bi se namesto verifikacije programov uvedli verifikacija strokovne kompetentnosti izvajalcev in verifikacija znanja učencev s strani javnih strokovnih komisij.

Pot iz začaranega kroga je po mnenju izvajalcev v tem, da se olajša postopek verifikacije programov in izpelje institucija javnega razpisa, na katerem bodo imeli tako javni kot tudi zasebni izvajalci enakopraven status. S tem bi bilo uveljavljeno načelo javne konkurence kot edino legitimen regulativ odnosov med zasebnimi in javnimi glasbenimi šolami.

Načel javne konkurence seveda ni mogoče uresničiti vse dotlej, dokler se teorija javnih potreb tolmači tako, da javne potrebe a priori določa nek Strokovni svet in dokler se v izhodišču predpostavlja, da se lahko zasebne glasbene šole ustanavljajo samo tedaj, ko sedanje javne šole ne morejo zadostiti bodisi količinskemu ali pa kakovostnemu porastu povpraševanja po glasbenopedagoških storitvah. Takšno izhodiščno načelo, ki ga je skušal uveljaviti predstavnik ministrstva, implicira monopol javnih šol pred zasebnimi in, kar je še huje, implicira nemožnost ukinitve katere koli obstoječe javne glasbene šole.

Javne potrebe proti javni konkurenci

S filozofijo apriornih javnih potreb se legalizira razlikovanje zasebnih glasbenih šol, petrificirajo in privilegirajo javne šole ter v kali zatrejo proces privatizacije v glasbenem izobraževanju. Teorija javnih potreb pomeni ohranjanje monopola državne regulative na področju družbenih dejavnosti in ohranjanje socialnega inženiringa, ki ga izvaja državna uprava.

Nasproti teoriji javnih potreb se pogosto uveljavlja teorija zasebne konkurence. Z njo se legalizira socialno nenadzirana tržna regulacija. Inferiornost tega načela regulacije je prav v tem, ker poudarja zasebno, torej asociativno regulacijo, na področju institucije javnih služb, kjer gre za storitve, ki so vrednotene kot javne dobrine.

Učinkovita alternativa ureditvi, ki temelji na javnih potrebah, je ureditev na podlagi javne konkurence, ki se uresničuje z institutom javnega razpisa. Pomembno je, da so predstavniki glasbenih pedagogov izvajalcev povsem intuitivno opozarjali na to, da je edina rešitev iz obstoječih zagat prav v univerzalnem uveljavljanju javnega razpisa za javne in zasebne zavode: enim in drugim je treba zagotoviti popolno enakopraven status oziroma povsem enake pogoje konkuriranja za programe, ki jih vsebuje javni razpis. Javnost je zagotovljena z merili, ki jih javni razpis uveljavlja, konkurenca med javnimi in zasebnimi zavodi pa z enakopravnim obravnavanjem enih in drugih.

Apriorno določanje javnih potreb mimo javnega razpisa pomeni zapostavljanje bodisi javnih ali pa zasebnih zavodov in hkrati privatizacijo javnih sredstev s strani tistih državnih agencij, ki sredstva delijo mimo javnih razpisov.

Če uporabimo terminologijo, ki jo vsebujejo sedanji zakonski normativi, lahko rečemo, da se koncesije lahko podeljujejo korektno samo z javnimi razpisi. Samo prek njih sta zagotovljena uveljavljanje javnega interesa in distribucija sredstev na podlagi javnih potreb. Kakršno koli dodeljevanje koncesij mimo javnih razpisov ali pa kakršno koli manipuliranje z javnimi razpisi pomeni zlorabo javnih organov in dejansko zlorabo službenega položaja tistih agencij ali skupin, ki izvajajo takšno prakso.